

9/2/89

Στα πλαίσια του σεμιναρίου "Ανάπτυξη και Επισυγχρονισμός της Ελληνικής Κοινωνίας" που οργανώνει ο καθηγητής Κώστας Σημίτης στην Πάντειο, πραγματοποιήθηκε χθές συζήτηση για το θέμα του ΛΑΙΚΙΣΜΟΥ. Στην συζήτηση έλαβαν μέρος ο καθηγητής Νίκος Μουζέλης, ο καθηγητής Θάνος Λίποβατς και ο Μιχάλης Σπουρδαλάκης.

Ο Νίκος Μουζέλης μεταξύ άλλων είπε : " Τα λαϊκιστικά κινήματα, στην λογικά καθαρή τους μορφή, εμφανίζουν μία άμεση και αδιαμεσολάβητη σχέση μεταξύ ηγεσίας και απλών μελών. Κι αυτή ακριβώς η σχέση, στο οργανωτικό επίπεδο, εξασθενίζει τα ενδιαμέσα επίπεδα εξουσίας. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι στα λαϊκιστικά κινήματα δεν υπάρχουν ενδιαμέσες οργανωτικές ή διοικητικές δομές. Σημαίνει απλώς ότι η νομιμοποίηση και η εξουσία των ενδιαμέσων διοικητικών στρωμάτων ή στελεχών δεν έχει τις ρίζες της ούτε σε μία αυτόνομη τοπική βάση (όπως στην περίπτωση του παραδοσιακά πελατειακού κόμματος) ούτε σε σχετικά αυτόνομες γραφειοκρατικές δομές που δεν μπορούν να παραγκωνιστούν εύκολα απ' τον πολιτικό ηγέτη (όπως σε πολλά δυτικοευρωπαϊκά κόμματα). Μ' άλλα λόγια, οργανωτικές δομές υπάρχουν στα λαϊκιστικά κινήματα, όπως υπάρχουν χαρισματικές προσωπικότητες στα μη λαϊκιστικά κόμματα. Η βασική διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι ο λαϊκιστής ηγέτης σε περίπτωση σύγκρουσης με τα οργανωτικά στελέχη του μπορεί εύκολα να τα παραγκωνίσει, πράγμα που δε μπορεί να κάνει ο μη λαϊκιστής ηγέτης, χαρισματικός ή μή.

Έτσι αν δούμε τον λαϊκισμό σαν ένα τρόπο πολιτικής ενεργοποίησης ή ένταξης των λαϊκών στρωμάτων στην πολιτική αρένα, αυτός ο τρόπος ένταξης είναι διαφορετικός και από τον πελατειακό τρόπο ένταξης (δηλαδή τον τρόπο που χαρακτηρίζει τα πιο παραδοσιακά κόμματα που βασίζονται σε ισχυρούς τοπικούς πάτρωνες με εκτεταμένες εκλογικές πελατείες), και από τον μη προσωποπαγή, πιο γραφειοκρατικό τρόπο ένταξης που βλέπουμε στα πολιτικά συστήματα της Δυτικής Ευρώπης".

Ο Θάνος Λίποβατς στην ομιλία του μεταξύ των άλλων επεσήμανε: "Το φαινόμενο του λαϊκισμού έχει πολλές πτυχές. Η μία είναι κοινωνιολογική, η άλλη είναι ψυχολογική. κ.λ.π. Από την δική μου την πλευρά εντοπίζω την ανάλυσή μου στην ψυχολογική διάσταση, όπου μπορούμε να διαπιστώσουμε ορισμένα φαινόμενα γενικής φύσης.

Υπάρχει λαϊκισμός θρησκευτικός και εγνόσμιος, δεξιός και αριστερός, εργατικός και μικροαστικός ή αγροτικός κ.λ.π. Για το ποιά μορφή παίρνει ο λαϊκισμός εξαρτάται από τις εκάστοτε ιστορικές συνθήκες, αλλά η ψυχολογική στάση που συνδέεται με αυτόν είναι πάντα η ίδια. Σημαίνει ότι μία μάζα ανθρώπων - μικρή ή μεγάλη - δεν αναγνωρίζει στους κόλπους της διαφοροποιήσεις παντός είδους και ισοπεδώνει τα μέλη της σε ένα ομοιόμορφο χαμηλό επίπεδο πνευματικής και πολιτιστικής δράσης, ενώ από την άλλη αποκλείει και καταδιώκει τους αποκλίνοντες. Πέρα από αυτά η λαϊκιστική μάζα συσπειρώνεται πάντα γύρω από έναν χαρισματικό αρχηγό ο οποίος έχει το προνόμιο να μην υπακούει στον νόμο της ισοπέδωσης".

Ο Μιχάλης Σπουρδαλάκης στην ομιλία του αφού αναφέρθηκε εν συντομία στις θεωρητικές και μεθοδολογικές δυσκολίες του ορισμού του λαϊκισμού και στην αδυναμία να γίνει αποδεκτός ως αναλυτική έννοια υποστήριξε "πως θα πρέπει να αναλύουμε τις ιδιαιτερότητες αυτού, που περιγραφικά ορίζουμε ως λαϊκισμό, έτσι όπως αυτές εμφανίζονται σε ένα δεδομένο κοινωνικό σχηματισμό". Μάλιστα η εξέταση αυτή, συνέχισε ο ομιλητής, αποκτά ιδιαίτερη χρησιμότητα όταν γίνεται σε συνάρτηση με τις τάσεις του σύγχρονου κράτους.

Εντοπίζοντας σε αυτό του ονόμασε "α-πολιτική υπερπολιτικοποίηση" ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του "ελληνικού λαϊκισμού", ο ομιλητής κατέληξε πως ο συνδυασμός του τελευταίου με την διαγραφόμενη τάση του αυταρχικού κρατισμού, που χαρακτηρίζει το σύγχρονο κράτος, αποτελεί θανάσιμο κίνδυνο για το μέλλον της δημοκρατίας στον τόπο μας.